

ภาวะ

ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่นสุภาวรรณ แซ่ลี^{1*}วานิช ประเสริฐพร²

รับบทความ 12 กุมภาพันธ์ 2569 แก้ไขบทความ: 7 มีนาคม 2569 ตอรับบทความ: 9 มีนาคม 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น จำนวน 338 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และ 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ พบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยกว่ามีระดับการปฏิบัติที่สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น

¹⁻² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

* อีเมล: supawan.ac.th@gmail.com

Academic Leadership of Private School Administrators under the Office of Khon Kaen Provincial Education Office

Supawan Saelee^{1*}
Vanich Prasertphorn²

Abstract

This research aimed to 1) study the academic leadership of private school administrators under the Office of Khon Kaen Provincial Education Office, and 2) compare their academic leadership based on educational attainment and work experience. The sample consisted of 338 teachers and staff in private schools under the Office of Khon Kaen Provincial Education Office, determined using Krejcie and Morgan's table and selected through multi-stage stratified random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire, with a Content Validity (IOC) of 0.96 and a total Reliability of 0.97. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and One-Way ANOVA.

The findings were as follows: 1) The overall academic leadership of private school administrators was at the highest level. When considering each aspect, the highest mean score was found in "Curriculum and Instructional Management," followed by "Creating an Environment Conducive to Learning." 2) The comparison showed no significant difference in overall academic leadership among administrators with different educational attainments and work experiences. However, in terms of Defining Vision and Mission, administrators with less experience demonstrated a significantly higher level of practice.

Keywords: Academic Leadership, Private School Administrators, Office of Khon Kaen Provincial Education Office

¹⁻² Faculty of Education, Northeastern University

* E-mail: supawan.ac.th@gmail.com

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่สังคมโลกกำลังก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการปรับเปลี่ยนสู่เศรษฐกิจสีเขียว (Green Transformation) ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีได้จำกัดเพียงแค่นี้ในตำรา แต่รวมถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ นวัตกรรม และการปรับตัว (กิริตา บุญศัพท์, 2563) สถานศึกษาเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ถือเป็นภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญในการแบ่งเบาภาระของภาครัฐ โดยจากข้อมูลสถิติปีการศึกษา 2567 พบว่าจังหวัดขอนแก่นมีโรงเรียนเอกชนในระบบรวมทั้งสิ้น 124 โรงเรียน ครอบคลุมทั้งประเภทสามัญศึกษาและนานาชาติ มีบุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษารวมกว่า 2,782 คน ซึ่งถือเป็นฐานกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตาม แม้โรงเรียนเอกชนจะมีความคล่องตัวสูงในการจัดการศึกษา แต่ในสภาวะปัจจุบันกลับต้องเผชิญกับวิกฤตความท้าทายรอบด้านทั้งจากการลดลงของจำนวนประชากรวัยเรียนที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของสถานศึกษา การแข่งขันด้านคุณภาพที่สูงขึ้นจากโรงเรียนคู่แข่ง และความต้องการของผู้ปกครองที่คาดหวังความเป็นเลิศด้านภาษาและเทคโนโลยี

ปัญหาสำคัญที่พบจากการดำเนินงานในพื้นที่คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนหลายแห่งยังคงติดขัดอยู่กับการบริหารงานเชิงธุรการและการจัดการด้านงบประมาณเป็นหลัก จนทำให้บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการ ถูกลดความสำคัญลง ส่งผลให้การพัฒนาลัทธิฐานไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การนิเทศภายในขาดความต่อเนื่อง และบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษาไม่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้ ผู้นำสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะชี้ชะตาความสำเร็จขององค์กร ภาวะผู้นำทางวิชาการมิใช่เพียงการบริหารจัดการทั่วไป แต่เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อิทธิพลในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและพัฒนการสอนของครู (ไชยา ภาวะบุตร, 2566)

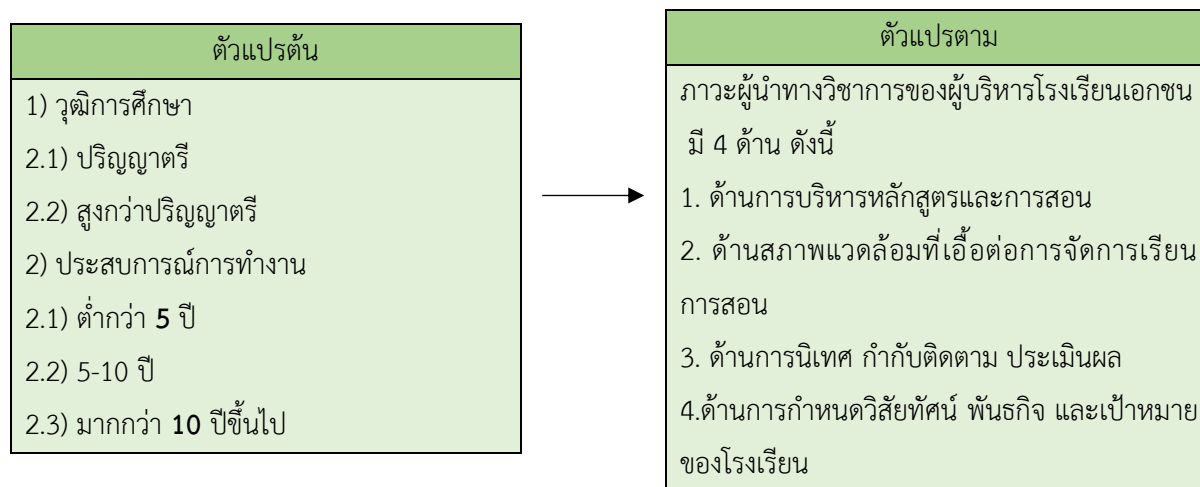
ตามแนวคิดของ Hallinger (2020) ที่เน้นย้ำว่าผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการเชิงรุก ผ่านองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเฉพาะในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ดังนั้น ท่ามกลางบริบทความหลากหลายของโรงเรียนเอกชนในขอนแก่นที่เป็นศูนย์กลางการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหาร เช่น วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน (Daft, 2002) ส่งผลต่อระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากร และยกระดับมาตรฐานวิชาการของโรงเรียนเอกชนให้ก้าวสู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมและการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) ภาวะผู้นำทางวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีใช้เพียงการใช้อำนาจตามหน้าที่ แต่เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อิทธิพลและทักษะในการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน โดย Hallinger (2020) ได้ให้ทัศนะที่สอดคล้องกันว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเชิงรุกต้องประกอบด้วยบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางของโรงเรียน การจัดการโปรแกรมการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย เป็นการสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Shared Vision) เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันในการพัฒนาผู้เรียน 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน การสนับสนุนให้ครูนำหลักสูตรไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดหาทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล กระบวนการประกันคุณภาพภายในที่เน้นการช่วยเหลือแนะนำครูผู้สอนมากกว่าการจับผิด

เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาการอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม

2) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชน การบริหารสถานศึกษาเอกชนมีบริบทที่แตกต่างจากสถานศึกษาของรัฐ เนื่องจากต้องอาศัยความคล่องตัว และความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ตามแนวคิดของ Daft (2002) การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจึงต้องใช้ทักษะการบริหารใน 3 มิติหลัก ได้แก่ การบริหารคน การพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development) เพื่อให้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล ,การบริหารงานวิชาการ การสร้างจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ของสถานศึกษาผ่านหลักสูตรที่ตอบโจทย์สังคม ,การบริหารการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงโครงสร้างการทำงานให้ยืดหยุ่นภายใต้ภาวะวิกฤตและความท้าทายในปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 2,782 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 338 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน (Multistage Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม เพื่อให้ได้ตัวแทนที่ครอบคลุมบริบทของโรงเรียนเอกชนทุกขนาด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน) 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 4 ด้าน ตามแนวคิดของ Hallinger (2020) ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวัดระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) สถิติ

เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test หรือ One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำทางวิชาการจำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษา และประสบการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ตามแนวคิดของ Hallinger (2020) ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน 2) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 4) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.966 แสดงว่าข้อคำถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูและบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก

ผู้วิจัยได้นำภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยรวม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน 2) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน มาใช้เป็นฐานในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนเอกชน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางพัฒนาที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลเป็นรายข้อเรียงลำดับตามความถี่ของข้อเสนอแนะจากมากไปหาน้อย วิธีการนี้ช่วยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนก

ความสำคัญของมาตรการต่าง ๆ และเลือกนำไปปรับใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในยุคปัจจุบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์
2. ผู้วิจัยยื่นเอกสารเพื่อขอรับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ที่สำนักวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยในครั้งนี้
4. ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบ แบบสอบถาม พร้อมสามารถตอบแบบสอบถามการวิจัยผ่าน Google Form โดยผู้วิจัยได้สร้าง QR CODE ในการเข้าไปตอบแบบสอบถาม การวิจัยของกลุ่มตัวอย่างพร้อมกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน แบบออนไลน์ภายใน 2 สัปดาห์
5. หากเลยกำหนดวันรับแบบสอบถามคืนให้ติดตามทางช่องทางออนไลน์อีก 2 สัปดาห์จนได้แบบสอบถามร้อยเปอร์เซ็นต์
6. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (T-test) ค่าสถิติเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé's Method)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยรวมและรายด้าน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน	ระดับปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ลำดับที่
1. ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน	4.66	0.57	มากที่สุด	1
2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	4.65	0.48	มากที่สุด	4
3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	4.65	0.49	มากที่สุด	3
4. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน	4.66	0.48	มากที่สุด	2
เฉลี่ย	4.65	0.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.38) รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.40) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.42)

2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

(1) จำแนกตามวุฒิการศึกษาจากการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	1.154	0.577	3.481	.032*
ภายในกลุ่ม	335	55.482	0.166		
รวม	337	56.636			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé's Method) พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย (ต่ำกว่า 5 ปี) มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์มาก (มากกว่า 15 ปี) อย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมและรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและใช้หลักสูตรเป็นกรอบแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (Holistic Development) มีการส่งเสริมให้ครูใช้การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต บัวชุม (2563) ที่ยืนยันว่าการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และสอดคล้องกับ กมลฉัตร กล่อมมาก (2561) ที่ระบุว่าการนิเทศอย่างเป็นระบบ (มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01) ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง

2. ความแตกต่างตามวุฒิการศึกษา ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการ สูงกว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประเด็นนี้อาจอธิบายได้ว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรีในบริบทโรงเรียนเอกชนอาจมีสัดส่วนเวลาในการลงพื้นที่ปฏิบัติงานและใกล้ชิดกับการเรียนการสอนมากกว่า เนื่องจากไม่ต้องรับภาระด้านนโยบายหรือภารกิจภายนอกที่ซับซ้อน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิต บัวชุม (2563) ($t = 2.41, p < .05$) ที่ระบุว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อทักษะการตัดสินใจและการเลือกใช้นวัตกรรมตามลักษณะภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

3. ความแตกต่างตามประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญยิ่ง (Significant Finding) คือ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย (ต่ำกว่า 5 ปี) และประสบการณ์ปานกลาง (5–10 ปี) มีระดับการปฏิบัติสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกมิติ สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารรุ่นใหม่และรุ่นกึ่งกลางวิชาชีพมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและมีความคล่องตัวในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนิเทศการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพงษ์ แสงประดิษฐ์ (2565) และ ปิยะนารถ ศรีเมือง (2567) ($F = 5.82, p < .05$) ที่ระบุว่าผู้บริหารรุ่นใหม่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลโดดเด่นกว่า โดยเฉพาะด้านการสร้างสภาพแวดล้อมแบบ Active Learning ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่นให้เท่าทันบริบทการศึกษาในปัจจุบัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมและรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับ 1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน อันดับ 2 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน อันดับ 3 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล อันดับ 4 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

2. ผลการเปรียบเทียบตามวุฒิการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับการปฏิบัติสูงกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีในทุกมิติ

3. ผลการเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงาน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการทดสอบรายคู่พบข้อค้นพบที่สำคัญ (Significant Findings) ดังนี้

1) กลุ่มประสบการณ์น้อย (ต่ำกว่า 5 ปี) มีระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์มาก (มากกว่า 10 ปีขึ้นไป) ในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญ

2) กลุ่มประสบการณ์ปานกลาง (5–10 ปี) มีระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการสูงกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์มาก (มากกว่า 10 ปีขึ้นไป) ในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญ

3) สำหรับกลุ่มผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยและประสบการณ์ปานกลาง ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการนำผลจากผลการไปใช้

1. ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โรงเรียนเอกชนควรนำกระบวนการวางแผนหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มาเป็นต้นแบบ และควรส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (Dynamic Curriculum) เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการแข่งขันทางการศึกษา

2. ด้านการพัฒนาผู้บริหารตามช่วงประสบการณ์ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำทางวิชาการน้อยกว่ากลุ่มอื่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหรือสมาคมโรงเรียนเอกชนควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอาวุโสในด้าน "นวัตกรรมการณ์เทศยุค

ใหม่" และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงสามารถประสานประสบการณ์ในการบริหารเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว

3. ด้านการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Mentoring System) ควรมีการส่งเสริมให้เกิดระบบพี่เลี้ยงหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ระหว่างผู้บริหารรุ่นใหม่ที่มีความโดดเด่นด้านนวัตกรรม กับผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูง เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคการบริหารงานวิชาการร่วมกัน ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมของจังหวัดให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกด้วยวิธีการสัมภาษณ์หรือการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) กับผู้บริหารที่มีผลงานด้านวิชาการดีเด่น เพื่อถอดบทเรียนและปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factors) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการเพิ่มเติม เช่น ขนาดของโรงเรียน รูปแบบวัฒนธรรมองค์กร หรือการสนับสนุนจากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมิติการบริหารโรงเรียนเอกชนมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนโดยเฉพาะ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของบุคลากรในแต่ละระดับประสบการณ์

บรรณานุกรม

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กลุ่มงานบูรณาการการศึกษาตลอดชีวิต สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. (2567). *รายงานผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและบริบทการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น*. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น.
- กิริตา บุญศัพท์. (2563). *ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับการพัฒนาการศึกษาไทย*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กิริตา บุญศัพท์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 34(112), 154-168.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(4), 56-70.
- ธีรพงษ์ แสนประดิษฐ์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปิยะนารถ ศรีเมือง. (2567). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- วิจิต บัวชม. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร). คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3141>
- Daft, R. L. (2002). *The leadership experience* (2nd ed.). Harcourt College Publishers.
- Hallinger, P. (2020). Instructional leadership and school improvement: Reflecting on 40 years of research. *Journal of Educational Administration*, 49(2), 125-142.